

LAKIALOITE 92/2010 vp

Laki varainsiirtoverolain 15 a §:n, verotusmenettelystä annetun lain 21 §:n ja arvonlisäverolain 169 a §:n 2 momentin muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Arvopaperikaupan leimavero poistettiin 1.5.1992 alkaen. Päätöstä perusteltiin yritysten oman pääoman hankkimisen helpottamisella sekä osakemarkkinoiden elvyttämisellä. Arvopaperikaupan leimaveron suuruus ennen sen poistamista oli 1 prosentti kauppahinnasta. Parhaimmillaan eli vuosina 1988 ja 1989 arvopaperikaupan leimaverosta kertyi valtiolle tuloa vuosittain noin 300 miljoonaa markkaa.

Voimassa olevaan varainsiirtoveroon vaikuttavat monet seikat, kuten veropohja, verotaso ja niiden vaikutukset pörssin arvopaperivaihdantaan. Varainsiirtoveron veropohjaan kuuluvat

nykyisin vain kotimaisten yhtiöiden osakkeet ja nekin vain silloin, kun kaupan osapuolista ainakin toinen on Suomessa yleisesti verovelvollinen. Veropohjan laajuus vaikuttaa siihen, mikä osa pörssin vaihdosta tulisi veron piiriin; iso osa kaupoista tapahtuu ulkomaisten omistajien kesken.

Aloitteella esitetään säädettäväksi lakiin vaatimus arvopaperikaupan vuosi-ilmoituksen antamisesta, kun kaupan osallisena on Suomen verovelvollinen. Lisäksi säädettäisiin verottajan mahdollisuudesta tehdä vertailutietotarkastuksia luottolaitoksiin.

PERUSTELUT

Suomalaisten sijoittajien etävälittäjien kautta tekemien arvopaperikauppojen myyntivoittojen verotus

Helsingin pörssissä (Nasdaq OMX Helsinki oy) toimi vuonna 2008 66 välittäjää, joista 54 oli etävälittäjiä. Etävälittäjien osuus pörssin liikevaihdosta (545 miljardia euroa) oli 68 prosenttia. Etävälittäjistä neljä antoi Verohallinnolle vuosi-ilmoituksen vuodelta 2008. Vuosi-ilmoitukseen sisältyi arvopaperikauppoja suomalaisil-

la osakkeilla, warranteilla ja pörssinoteerattujen rahastojen (ETF) osuuksilla yhteensä 226 miljardin euron arvosta.

Vuonna 2009 pörssissä kävi kauppaa yhteensä 64 välittäjää, joista 52 oli etävälittäjiä ja 12 Suomessa toimivia. Etävälittäjien markkinaosuus Helsingin pörssin liikevaihdosta vuonna 2009 (263,8 miljardia euroa) oli 69 prosenttia.

Etävälittäjien määrä ja markkinaosuus on Helsingin pörssissä suuri, ja on todennäköistä, että yhä suurempi osa arvopaperikauppaan liitty-

vistä luovutusvoitoista jää kokonaan verovalvonnan ulkopuolelle. Helsingin pörssissä käydystä osakekaupasta jäi vuonna 2008 lähes 319 miljardia euroa eli 58,5 prosenttia koko pörssin vaihdosta tulematta verohallinnon tietoon.

Arvopapereista saatujen myyntivoittojen verotus perustuu arvopaperikauppoja välittävien välittäjien verottajalle antamiin vuosi-ilmoituksiin. Merkittävä osa pörssissä tehdyistä kaupoista ei tule verottajan tietoon, koska valtaosa pörssin toimiluvan saaneista ulkomaisista etävälittäjistä ei anna vuosi-ilmoituksia. Suomalaisen välittäjän kautta tapahtuvat kaupat ja myyntivoitot tai -tappiot ilmoitetaan välittäjän kautta suoraan kerran vuodessa verottajalle. Myös sijoittaja tekee samasta aineistosta tehdyn vuosi-ilmoituksen. Tämä järjestelmä toimii moitteettomasti, kun on kyseessä suomalainen sijoittaja ja Suomessa toimiva välittäjä.

Valtaosa etävälittäjien asiakkaista on ulkomaisia, joiden suomalaisilla osakkeilla käymästä kaupasta saamat luovutusvoitot eivät ole Suomessa veronalaisia. On todennäköistä, että myös suomalaiset käyttävät helposti saavutettavia etävälittäjien palveluita. Selvitysten mukaan 27 prosenttia suomalaisten yksityissijoittajien kaupankäynnistä Helsingin pörssissä tapahtui vuonna 2005 etävälittäjien välityksellä. Tämän jälkeen kaupan volyymit ja myyntivoittojen määrä ovat kasvaneet tuntuvasti ja veromenetykset sen myötä.

Vuoden 2005 selvitysten perusteella voidaan olettaa, että etävälittäjien kautta tapahtuneiden suomalaisten luonnollisten henkilöiden luovutusvoitot olivat vuonna 2008 noin 410 miljoonaa euroa ja vuonna 2009 noin 230 miljoonaa euroa. Edellä mainituista luvuista puuttuu niin ikään etävälittäjien välityksellä tapahtunut kaupankäynti muualla kuin Helsingin pörssissä. Pörssikaupan kansainvälistyminen on johtanut suomalaisten nopeasti lisääntyvään arvopaperikauppaan ulkomaiden pörsseissä.

Edellä mainitut laskelmat koskevat vain luonnollisia henkilöitä. Yritysten etävälittäjien välityksellä käymistä arvopaperikaupoista saamia mahdollisesti ilmoittamatta jätettyjä tuloja ei ole ollut mahdollista arvioida.

Vuosi-ilmoituksen tekemättä jättäminen johtaa varainsiirtoveron perimiseen

Sijoittajien verotus ja verovalvonta perustuisivat siis Suomessa ensisijaisesti vuosittain annettaviin vuosi-ilmoituksiin. Näiden perusteella määräytyisivät suomalaisen sijoittajan tai välittäjän myyntivoittoverotus ja osakeomistustiedot laajemminkin. Mikäli tämä vuosi-ilmoitus jäisi tekemättä, perittäisiin koko arvopaperikaupasta varainsiirtovero.

Perusteena ehdotetulle muutokselle on kilpailuneutraliteetti. Ulkomaiset välittäjät eivät saisi jatkossa kilpailuetua suomalaisiin välittäjiin nähden. Myös kaikki suomalaiset sijoittajat olisivat tässä suhteessa samanlaisen verokohtelun piirissä.

Verovalvontaa pitää vahvistaa

Suomalaisten sijoittajien ulkomaisten etävälittäjien välityksellä tekemien arvopaperikauppojen myyntivoittoverotuksen tehostaminen edellyttää kansainvälisen arvopaperikaupan verovalvonnan tiukentamista.

Kansainvälistä arvopaperikaupan verovalvontaa on tehostettava. Valvonta tehdään seuraamalla omistus-, kauppa- ja rahaliikenneketjuja. Rahaliikenneketjun seuraaminen on kansainvälisen arvopaperikaupan tehokkain keino. Tehokkaan valvonnan edellytys on, että verottaja voi tehdä vertailutietotarkastuksia luottolaitoksiin esimerkiksi Ruotsin tapaan. Näin päästäisiin kiinni luottolaitosten ulkomaiseen rahaliikenteeseen. Jotta tämä onnistuu, pitää verotusmenettelylakia muuttaa siten, että tarkastusten esto luottolaitoksiin poistuu.

Suomessa ongelmana ovat ulkomaiset toimijat, kuten etävälittäjät, joilta tiedonsaanti on vaikeaa. Laki velvoittaa tietojen antoon, mutta lainlyönneille ei ole verolainsäädännössä (tehokkaita) sanktioita suoraan. Ulkomaille tapahtuvassa sijoittamisessa kauppaketjutiedot ovat ulkomailla. Siksi luottolaitoksiin tulisi voida tehdä vertailutietotarkastuksia, kuten esimerkiksi Ruotsissa on jo mahdollista tehdä. Hallituksen esityksessä HE 122/2010 vp esitetään muun muassa, että verotusmenettelystä annettua lakia

ja arvonlisäverolakia muutettaisiin siten, että Verohallinto voisi suorittaa vertailutietotarkastuksia myös luottolaitoksissa. Tältä osin hallituksen esitys on samansisältöinen tämän aloitteen kanssa.

Etävälittäjien toimiluvan ehtona pitäisi olla vuosi-ilmoitusvelvollisuuden antaminen. Tämä käytäntö on voimassa Ruotsissa.

Esityksen taloudelliset vaikutukset

Vuosi-ilmoituksen saamisen arvopaperikaupan suomalaisilta verovelvollisilta sekä etävälittäjien verovalvonnan tehostamisen seurauksena verotulot lisääntyisivät varovaisenkin arvion mukaan 150 miljoonaa euroa vuodessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

varainsiirtoverolain 15 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään varainsiirtoverolain (931/1996) 15 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 956/2007, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 ja 5 momentti siirtyvät 5 ja 6 momentiksi, seuraavasti:

15 a §

Julkisen kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperin luovutus

— — — — —
Suomessa verovelvollinen luovutuksensaaja on velvollinen antamaan verohallinnolle verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 15 §:n 4 momentissa tarkoitetun vuosi-ilmoituksen myös ulkomaisten toimijoiden lukuunsa suorittamista kaupoista. Jos luovutuksensaaja ei anna

edellä tarkoitettua vuosi-ilmoitusta laissa säädettyssä määräajassa tai sopimusteitse huolehdi siitä, että muu kuin tämän lain 22 §:n 3 momentissa tarkoitettu arvopaperikauppias, joka on toiminnut kaupassa välittäjänä ja tekee sen määräajassa hänen lukuunsa, peritään luovutuksensaajan tekemästä kaupasta varainsiirtovero.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2011.

2.

Laki

verotusmenettelystä annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 21 §:n 2 momentti seuraavasti:

21 §

Vertailutietotarkastus

Luottolaitokseen tai luottolaitoksen sivukonttoriin kohdistuvassa verotarkastuksessa esiin

tulleita tietoja voidaan myös käyttää muun verovelvollisen verotuksessa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2011.

3.

Laki

arvonlisäverolain 169 a §:n 2 momentin muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan arvonlisäverolain (1501/1993) 169 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 350/1995, seuraavasti:

169 a §

Luottolaitokseen tai luottolaitoksen sivukonttoriin kohdistuvassa 169 §:ssä tarkoitetussa tar-

kastuksessa esiin tulleita tietoja voidaan myös käyttää muun verovelvollisen verotuksessa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2011.

Helsingissä 28 päivänä lokakuuta 2010

Eero Heinäluoma /sd
Jutta Urpilainen /sd
Miapetra Kumpula-Natri /sd
Jukka Gustafsson /sd
Ilkka Kantola /sd
Maria Guzenina-Richardson /sd
Reijo Laitinen /sd
Merja Kuusisto /sd
Jouko Skinnari /sd
Jacob Söderman /sd
Tuula Väättäin /sd
Marjaana Koskinen /sd
Kari Rajamäki /sd
Matti Saarinen /sd

Rakel Hiltunen /sd
Tero Rönni /sd
Valto Koski /sd
Maarit Feldt-Ranta /sd
Saara Karhu /sd
Lauri Kähkönen /sd
Raimo Piirainen /sd
Pia Viitanen /sd
Sirpa Paatero /sd
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Päivi Lipponen /sd
Tuula Peltonen /sd
Pauliina Viitamies /sd
Katja Taimela /sd